

# عوامل محیطی و طراحی بیمارستان

www.ketab.ir

نیما مخدوم مسافر

---

مسافر مخدوم، نیما  
عوامل محیطی و طراحی بیمارستان / معماری بیمارستان / نیما مسافر مخدوم  
نوشهر: انتشارات عدن  
ص ۸۱.

شابک: ۳ - ۳۱ - ۷۱۸۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

۷۲۵/۵۱ RA۹۶۷/م۳۳ع۹ ۱۳۹۵

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۲۱۵۰۱۴

---

---

### عوامل محیطی طراحی بیمارستان

---

نیما مسافر مخدوم

صفحه آرا: اک. محمدیان

طراح جلد: آرزو باروج

چاپ اول، ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰

\*\*\*\*\*

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

\*\*\*\*\*

انتشارات عدن

نوشهر خ ۱۵ خرداد پاساژ ۱۵ خرداد طبقه دوم

تلفن: ۰۱۱۵۲۳۵۸۷۵۰      دوزنگار: ۰۱۱۵۲۳۵۳۴۴۹      همراه: ۰۹۱۲۲۰۴۱۲۳۱

nashradan@gmail.com

|    |                                    |
|----|------------------------------------|
| ۵  | مقدمه                              |
| ۹  | فصل اول                            |
| ۹  | طراحی بیمارستان                    |
| ۹  | مقدمه                              |
| ۱۰ | بیمارستان                          |
| ۱۱ | تاریخچه بیمارستان                  |
| ۱۳ | جایگاه و اهمیت بیمارستان‌های ایران |
| ۱۳ | بیمارستان در آینده                 |
| ۱۴ | وظایف بیمارستان                    |
| ۱۵ | بیولوژی                            |
| ۱۵ | بیمار                              |
| ۱۶ | محیط                               |
| ۱۷ | روانشناسی محیط                     |
| ۱۷ | اثر محیط                           |
| ۱۸ | عوامل محیطی موثر                   |
| ۱۹ | محیط بهداشتی و پزشکی               |
| ۲۰ | محیط فیزیکی                        |
| ۲۰ | روانشناسی محیطی                    |
| ۲۰ | روانشناسی محیطی کاربردی            |
| ۲۲ | تأثیر محیط بر رفتار                |
| ۲۴ | نور                                |
| ۲۴ | اثرات نور و رنگ در بهبودی بیماران  |

|         |                                       |
|---------|---------------------------------------|
| ۲۵..... | نور طبیعی.....                        |
| ۲۶..... | نور مصنوعی در اتاق بستری.....         |
| ۲۶..... | رنگ.....                              |
| ۲۸..... | رنگ عامل نشاط بخش.....                |
| ۲۹..... | رنگ در راهروها.....                   |
| ۳۱..... | بخش بستری.....                        |
| ۳۳..... | رنگ در بخش بستری.....                 |
| ۳۵..... | تاثیر رنگ بر جسم و روان.....          |
| ۴۰..... | اتاق‌های بستری بیماران.....           |
| ۴۳..... | ایستگاه پرستاری.....                  |
| ۴۴..... | حمام و سرویس‌های بهداشتی.....         |
| ۴۴..... | اتاق‌های استراحت کارکنان.....         |
| ۴۵..... | اتاق بستری کودکان.....                |
| ۴۷..... | صدا.....                              |
| ۴۷..... | فضای سبز در بیمارستان.....            |
| ۴۸..... | تاثیر فضای سبز بر بهبود بیماران.....  |
| ۵۳..... | اصول طراحی فضای سبز در بیمارستان..... |
| ۵۹..... | فصل دوم.....                          |
| ۵۹..... | نمونه موردی.....                      |
| ۷۱..... | منابع.....                            |

## مقدمه

بیمارستان محلی برای بیمار نیست بلکه محلی برای آسودگی از بیماری است. در نتیجه بر طبق مطالعات صورت گرفته، فرم، نقش طراحی داخلی... و به‌طور کلی به وجود آوردن فضایی هماهنگ متشکل از تمامی اجزاء معماری از برون به درون، می‌بایست به‌صورت هماهنگ و فارغ از چهارچوب خشک عملکردی (با در نظر گرفتن کامل آن) طراحی گردد. در چهار دهه گذشته تحقیقات کمی در مورد نقش طراحی محیط فیزیکی بر روی سلامت افراد انجام شده است. باید برای طراحی رنگ و نور در مسیرهای ارتباطی، اتاق‌های بیماران و اتاق‌های معاینه استفاده شود. از جمله ویژگی‌های این نوع طراحی مراکز درمانی می‌توان به وجود امنیت و ایمنی، ایجاد اساس کنترل در بیمار از طریق افزایش استقلال آگاهی و حریم خصوصی، افزایش تعاملات و برپردی اجتماعی، افزایش ارتباط با محیط و توسعه ورزش و تحرک اشاره کرد.

روانشناسان محیطی معتقدند که کیفیت محیط پیرامون انسان بر فکر، هیجانی و جسم انسان تأثیرگذار است. شواهد زیادی در دست است که نشان می‌دهد فرایندهای فیزیولوژیک بدن انسان تحت تأثیر وضعیت روحی و احساسی او قرار دارد. در نتیجه توجه به محیط زندگی افراد برای جلوگیری از تأثیرات ناخواسته و نامطلوب بر روان و جسم آن‌ها حائز اهمیت است. این مسئله در مورد بیماران اهمیت بیشتری می‌یابد زیرا بیماری و بستری شدن یکی از پراسترس‌ترین موقعیت‌های زندگی انسان است و بیماران با استرس تنش و ناامیدی‌های بیشتر و عمیق‌تری مواجه هستند. از آنجایی که حفظ عملکرد ارگان‌ها و سیستم‌های بدن در وضعیت مطلوب در طی درمان و بهبودی

برای دستیابی به نتایج درمانی مطلوب مؤثر است، ایجاد محیطی از طریق راهکارهای طراحی محیط برای بیماران به منظور کاهش استرس و افزایش امید برای تسریع و تسهیل بهبودی در آنها اهمیت دارد.

سالیان متمادی طراحی فضاهای درمانی به طور کامل وابسته به نیازهای کادر پزشکی و کارکنان بوده است و بیمار به عنوان استفاده کننده از این مراکز نادیده گرفته می شد. هرچند به مرور زمان و با توجه به رقابتی شدن مراکز درمانی در جذب بیمار، نیاز به پاسخگویی به درخواستهای بیماران و خانواده آنها حمله دسترسی آسان به امکانات، ایمنی و زیبایی در نظر گرفته شد. ارائه دهنده گان خدمات درمانی، مامران، طراحان و مدیران بیمارستان بر این باورند که محیط بیمارستان می تواند بر خلق و خو، اضطراب و رضایت کلی بیماران و خانواده آنها و کارکنان تأثیر بگذارد. این باور باعث شده است که ارائه دهنده گان این خدمات به تشخیص کیفیت و نتایج حاصل از محیطهای درمانی بپردازند. با توجه به رشد جنبش رضایتمندی، استفاده کننده در محیطهای درمانی، احساس نیاز به اندازه گیری این مؤلفه شد. به علاوه فوایدی که محیطهای کاربرپسند و رضایت بخش چه در بهبود بیماری و چه در صرفه اقتصادی داشته است باعث دیدن نگاهی ویژه و تازه به محیطهای درمانی صورت گیرد. شناخت الزامات، انتظارات و تجربیات کاربر برای عملکرد باکیفیت در هرگونه طراحی و ارائه خدمات ضروری است و بازخورد کیفی و کمی عکس العمل آنها به فضاها بخش مهمی در تصمیم گیری مدیران برای ارائه خدمات بهتر و طراحان برای خلق فضاهای بهبود یافته دارد. در این زمینه بیمار به عنوان کاربر نهایی و البته نه تنها کاربر استفاده کننده از این سهیلات شناخته می شود. بنابراین شناخت درک وی از نوع بیماری و روند درمان آن و فضاهای درمانی و برخورد او با کادر پزشکی حائز اهمیت است که در این راستا نه تنها در رشته های پزشکی و روان پزشکی، بلکه در سایر گرایش های علوم اجتماعی و طراحی چه از لحاظ ساخت و چه تزئینات تحقیقاتی انجام گرفته است.

در حالی که بیمارستان ها در گذشته آگاهانه جهت مصارف پزشکی، جراحی طراحی می شدند امروزه می توان شاهد تغییر جهت به سوی انسان گرایی در امکانات بیمارستانی بود. طراحی مبتنی بر شواهد که فرایندی بر پایه پژوهش ها، بهترین اطلاعات به دست آمده از تحقیقات و ارزیابی پروژه های معتبر موجود است که از سال ۱۹۷۲ با جنبش مبتنی بر شواهد آغاز شد. در پزشکی نیز درمان مبتنی بر شواهد دیدگاهی است که با توجه به تجربه پزشک پیشنهاد می کند که این تجربه با

آخرین شواهد و یا مستندات علمی موجود در جهت رفاه حال و افزایش سرعت درمان بیماران ادغام شود که همین روند در طراحی مبتنی بر شواهد می‌تواند به طراحان برای ایجاد بیمارستان بهتر در جهت بهبود سریع‌تر بیماران و افزایش عملکرد کارکنان کمک کند. این رویکرد در بیشتر موارد به ابزاری جهت مجاب کردن ارائه‌دهندگان خدمات درمانی جهت قبول راه‌حل‌های جدید طراحی در بهبود وضعیت مراکز درمانی استفاده می‌شود. با توجه به میزان گسترده‌ای از شواهد دو مزیت برای رویکرد مبتنی بر شواهد وجود دارد، شواهد ممکن است استانداردهای قدیمی را به چالش بکشد و باعث نوآوری بر اساس پایه‌ای محکم گردد و بر یادگیری روند جمع‌آوری مدارک تأثیر بگذارد تا معلوم شود که آن تصمیمات درست اتخاذ و نتایج مورد انتظار حاصل شده‌اند.

اکثر بیمارانی که در بیمارستان بستری هستند در طول روز برای مدت کمی مورد توجه پزشک و گاه برای زمان بیشتری مورد توجه پرستاران و درمانگران قرار می‌گیرند، هرچند که بیشتر اوقات روی تخت هستند و یا در صورتی که وضعیت بهتری پیدا کنند، ساعت‌ها بدون این که کاری انجام دهند می‌نشینند. این وضعیت آن‌ها را نسبت به محیط بسیار حساس می‌سازد. بنابراین منطقی است که محیط را عامل کمک‌کننده‌ای در احساس بهتر شدن و بهبودی کامل آن‌ها بدانیم. بیش از یک قرن پیش، فلورانس نایتینگل تأثیر محیط اطراف را بر روی بیمارانش متذکر شد.

بر اساس تحقیقات انجام‌شده در خصوص اثر محیط بر بیماران و در نتیجه واکنش شدیدی که درمان بیماری از خود نشان داده به نظر می‌رسد با وجود عوامل مناسب بهبود بیماران با بازدهی بیشتر مواجه می‌شود. بیمارانی که در مراکز درمانی بستری هستند، اغلب با ترس از عاقبت سلامتی و ایمنی خود و جدا شدن از ارتباطات طبیعی اجتماعی در ستیز هستند. محیط‌های بزرگ و پیچیده‌ای که در بیمارستان‌های کنونی دیده می‌شود، به استرس آن‌ها می‌افزاید. بر این اساس، طراحان محیط‌های درمانی، افرادی که در زمینه دکوراسیون‌های داخلی فعالیت می‌کنند و محققان، ۴ عامل کلیدی را یافته‌اند که اگر در طراحی هر محیط درمانی رعایت شود، می‌توانند پیامد نهایی درمان بیماران را بهبود دهند:

- حذف یا کاهش استرس‌ورهای محیطی
- فراهم کردن مواردی که حواس بیماران را در جهت مثبت پرت می‌کند
- ایجاد حمایت‌های اجتماعی

• دادن این حس به بیمار که می‌تواند بر محیط اطراف خود کنترل داشته باشد.

به نظر می‌رسد که اگر توجه به زیبایی و مسائل روان‌شناختی در طراحی معماری را در کنار عوامل کارایی، ایستایی و اقتصاد یکی از واجبات فرآیند خلق آثار معماری بدانیم، جایگاه این مهم به‌خصوص در طراحی فضاهاى بهداشتی و درمانی مرتبه‌ای مهم‌تر را می‌طلبد.

www.ketab.ir